

УДК 327.39(8+460+469)

Вакарчук К.В., ОНУ імені І.І. Мечникова

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ІБЕРОАМЕРИКАНСЬКОГО СВІТУ

В статті проаналізовано та розглянуто основні інтеграційні процеси, які сформувалися в країнах ібероамериканського світу, що призвели до створення значної кількості функціональних об'єднань та угруповань на основі культурної, етнічної та мовної інтеграції. Зазначено, що активізація цих процесів припала на 90-ті роки ХХ ст. Дані інтеграційні процеси мають на меті створення не тільки економічних, торгових та митних союзів, але і політичних, з створенням наднаціональних інститутів політичної влади.

Сучасний розвиток міжнародних відносин, процесів глобалізації, інтеграції та уніфікації у світі, призводить до появи та створень різноманітних субрегіональних, регіональних та міжнародних об'єднань, організацій, союзів та ін. Інтеграційні процеси, необхідне явище для багатьох держав, регіонів та континентів. Не став винятком і весь латиноамериканський континент, а, точніше, як сьогодні модно стало називати весь ібероамериканський світ, про який мова піде далі. Ібероамериканським світом прийнято називати всі країни Латинської Америки, включаючи їх минулі метрополії Іспанію та Португалію. Це поняття на теренах пострадянського світу вживається рідко, але сьогодні стає все більше популярним.

Актуальність теми заключається в тому, що тенденція до зближення і уподобання економічних, політичних, соціальних та правових систем держав призводить до інкорпорації уніфікованих норм та стандартів в національні системи, наприклад, держави Європейського Союзу.

Слід зазначити, що ібероамерика сьогодні це повноцінна частина загальносвітового процесу, в якому країни Латинської Америки відіграють далеко не останню роль. Вони давно стали суб'єктами міжнародної політики та претендують на роль держав, які можуть самостійно вести власну зовнішню політику та приймати рішення глобального характеру для всього світу. Це такі країни як Бразилія, Аргентина, Мексика, Венесуела та ін.

Існують ряд робіт, присвячених даній тематиці, зокрема статті російських вчених Гриценко І.О., Карякіна А., Яковлева П.П. та ін. Також існують матеріали офіційних документів, самітів та форумів, що проводяться відповідними організаціями, які належать до ібероамериканського світу. Варто зазначити, що серед українських науковців, майже немає робіт, присвячених даній тематиці.

В ібероамериканських країнах нараховується біля двадцяти функціонуючих інтеграційних об'єднань та угруповань. Процеси об'єднання земель Південної Америки, на зразок США, було задекларовано ще в часи національно-визвольної релюції С. Болівара, але реалізувати не вдалося. Тому це питання було піднято в середині минулого століття, але вже більше торкнулося створення економічних союзів. Звичайно, створення Європейського Союзу підштовхнуло керівників Латинської Америки, до реалізації чогось подібного.

Вплив США на процеси інтеграції в країнах Латинської Америки був значний. Адже, штатам після звільнення від колоніального управління країн Латинської Америки було не вигідним створення потужного сусіда на півдні, тому активне втручання у політичне життя створених молодих держав призвело до розпаду Боліваранської ініціативи, об'єднання земель всього південного континенту.

На протязі всього ХІХ ст. були спроби створення економічних, воєнних, політичних союзів, але роздрібненість політичних еліт, посилення впливу США заважали здійсненню цих планів. Наслідком цього стало створення Організації американських держав в 1948 року на базі Панамериканського союзу, який існував з 1889 року, який сьогодні об'єднує 35 держав континенту, та займається питаннями розвитку демократії, прав людини, безпеки та ін.

Активізація та створення інтеграційних угруповань припало на 90 – ті роки ХХ ст. У 1991 р. президенти Аргентини, Бразилії, Уругваю та Парагваю підписали угоду про створення Спільного ринку Півдня Америки, МЕРКОСУР. У 1995 р. МЕРКОСУР був перетворений в митний союз. Організація мала достатні успіхи у розвитку економік своїх держав та створення спільних проектів для її розвитку та покращення. Асоційованими членами стали Болівія та Чилі. Сьогодні МЕРКОСУР – це другий

по масштабам митний союз в світі, після ЄС, і третя в світі зона вільної торгівлі, після ЄС та НАФТА.

У 1992 р. було створено Андську групу, до складу якої ввійшли, такі держави як Венесуела, Колумбія, Еквадор, Перу, Болівія. За мету організація собі ставила за ціль – створення зони вільної торгівлі та митного союзу. Згодом у 1995 р. Андська група була перетворена в Андську систему інтеграції.

В 1994 р. виникло ще одне угруповання, так званий централь-ноамериканський ринок праці (ЦАОР). До якого ввійшли країни Карибської спільноти 13 держав, в 1997 р. почалася політична інтеграція. Куба, Мексика, Венесуела та Колумбія і панама створили Асоціацію карибських держав для узгодження економічної політики.

Одним із прикладів мегарегіоналізму в регіоні та світі можна вважати Ібероамериканську співдружність Націй (ІСН) – міжрегіонального об'єднання, участь у якому приймають 22 країни: 19 латиноамериканських та три іберійських, Іспанії, Португалії, Андорри. Звісно ці країни мають спільні широкі культурно-історичні, етнолінгвістичні та релігійні основи. В якості площадки для діалогу між країнами Іберійського півострову та Латинської Америки Співтовариство веде свою історію з 1991 року, дати першого Саміту глав держав та урядів у м. Гвадалахара [1].

Фактично щорічні зустрічі ІСН ібероамериканських країн стали новим явищем у інтеграційних процесах 90-х років. Адже, саме Іспанія хотіла стати привілейованою зв'язуючою ланкою між Європейським та Ібероамериканським світом, будучи членом обох організацій. На перших самітах проходило становлення ібероамериканського політичного середовища. Були сформульовані основні принципи взаємодії латиноамериканських та іберійських держав, а саме захист демократії, прав та свобод людини, повага суверенітету та територіальної цілісності держав, право кожної країни обирати політичну систему та форму правління, прагматизм та багатовекторність в міжнародних відносинах, взаємодоповнюваність та поєднання різних інтеграційних процесів. Також важливими стали питання вирішення проблем регіонального та глобального масштабу [4].

Інвестиції Іспанії в країни Латинської Америки вирости в кілька десятків раз в 90-ті роки. Важливим моментом в даних зустрічах стало створення постійного секретаріату

Ібероамериканської співдружності в Мадриді у 1999 р. В середині 2000-х років намітилася криза в стосунках, всі країни розуміли необхідність реформування ІСН. В тому форматі в якому існувало дане об'єднання вже не влаштовувало учасників латиноамериканських країн, адже явним лідером в рамках спільноти являлась Іспанія, де і знаходилася штаб-квартира ІСН. Це було зумовлено також і тим, що більшу частину бюджету в рамках об'єднання покривала саме Іспанія, і тому багато рішень приймалося в в односторонньому порядку. Все це не могло осторонь залишатися, тому зміни потрібні були для всіх в рамках ІСН.

Важливим моментом в процесі перетворення ІСН в повноцінну міждержавну організацію став ювілейний саміт в 2005 р., який пройшов в м. Саламанка Іспанія та привернув увагу міжнародної спільноти, на якій було прийнято Декларацію Саламанки і ряд важливих комюніке. Які стосувалися узгоджених програм по проведенню активної соціальної політики, розширення систем доступної та якісної освіти, була поставлена задача перетворення Ібероамерики в період з 2008-2015 роки в територію вільну від неграмотності [5, с. 196].

Значні програми та зустрічі були припинені із-за глобальної економічної кризи 2008-2010, яка торкнулася Іспанії, що так згубно сказалося на її економічному положенні, як всередині країни, так і за її межами. Тому активізація нових зустрічей та форумів почалася в 2015 р. та поступово почала відновлювати свою роботу структура Ібероамериканської співдружності Націй.

В теперішній час, ібероамериканський проект знаходиться на стадії стратегічного перетворення. Або він залишається в освоєному руслі діалогу іберійських та латиноамериканських країн, з акцентом на розвиток культурних зв'язків, або буде зроблений крок в напрямку створення трансрегіонального торгово-економічного мегапартнерства. В цьому випадку ІСН буде не тільки замінювати, але й доповнювати ті зв'язки ібероамериканських держав, які у них є з партнерами по Європейському Союзу, НАФТА та інших інтеграційних об'єднань [4].

В 2000-х р. в країнах ібероамериканського світу виникають такі інтеграційні утворення як: УНАСУР – Союз південноамериканських націй спочатку ця організація мала спільну інтеграційну основу економічну, але поступово поча-

ла торкатися питань політичної інтеграції. Особливо, сьогодні актуальними стали питання, політичної стабільності в регіоні, розвитку демократії, зовнішньої політики, питань національної безпеки та ін.

В 2008 р. була підписана декларація про створення Союзу південноамериканських націй УНАСУР, до якої ввійшли 12 країн континенту, було створено орган на зразок Європарламенту, тобто це асамблея, яка приймає рішення, що демонструють єдність країн континенту.

Спільно з Аргентиною, Болівією, Венесуелою, Парагваєм та Еквадором вдалось заснувати Банк Півдня в 2007 р., який став фактично незалежною, регіональною фінансовою структурою, на противагу, Міжнародному валютному фонду. У 2010 р. була підписана Канкунська декларація 32 главами держав Латинської Америки, про розширення рамок регіонального співробітництва, що стосується поглиблення політичної, економічної, соціальної та культурної інтеграції, та вироблення спільної позиції по головним питанням та подіям в міжнародному житті континенту [6].

Одним із самих важких питань залишається створення спільної системи національної безпеки на континенті. У 2008 році на саміті УНАСУР було створено Південноамериканську раду з питань оборони, яка представляє собою нарадчий та координаційний механізм, направлений при необхідності на зниження напруженості в регіоні [3].

У 2011 р. міністри іноземних справ Союзу південноамериканських націй ратифікували угоду про створення штаб-квартири Центру оборонних стратегічних досліджень в Буенос-Айресі, головною задачею якого являється розробка планів по захисту природних ресурсів Південної Америки. Цей центр повинен стати надійним інструментом, повинен протистояти погрозам, які носять і транснаціональний характер, а саме: незаконний обіг наркотиків, організована преступність, тероризм та ін.

Таким чином, перспективи політичної інтеграції країн Латинської Америки та іберійських держав у ХХІ ст. демонструють єдність континенту у питаннях спільної зовнішньої політики, вироблення стратегій політичного, економічного, культурного та соціального розвитку країн, що входять до організацій УНАСУР, СЕЛАК та ін. Створення подібних регіональних утворень таких

як Ібероамериканська півдружність націй в сучасному світі, покликано розширити свою присутність в міжнародній економіці та політиці, що дозволить в свою чергу ібероамериканським країнам успішно конкурувати на світових ринках та добиватися просування своїх особистих інтересів.

Спільне історичне минуле, єдина мова та релігія, соціальні проблеми, саме ці фактори позитивно повинні сприяти впровадженню інтеграційних моделей розвитку країн Латинської Америки, можливого розвитку сценарію розвитку на прикладі Європейського Союзу. Адже, шлях до створення політичних інститутів, спільного ринку, валюти, митних союзів, вільних кордонів, наднаціональних органів влади, не легкий. Але саме такий шлях інтеграції, сьогодні для регіону країн ібероамериканського світу, являється оптимальним для виходу на міжнародну політичну арену сильним глобальним гравцем, зі своїми амбіціями, уподобаннями та устремліннями.

Бібліографічний список:

1. Гриценко И.А. Ибероамериканское сообщество наций: кризис, обновление, перспектив / И.А. Гриценко // Ибероамериканские тетради. – М. : ИМИ МГИМО МИД России, 2016. – Вып. 1 (11) – С. 67-73.
2. Карякін А. Интеграция Южной Америки: рождение глобального игрока [Електронний ресурс] / А. Карякін. – Режим доступу: <http://terra-america.ru/integraciya-ujnoi0ameriki-rojdenie-globalnogo-igroka.aspx>.
3. Моисеев О. УНАСУР объединил Южную Америку [Електронний ресурс] / О. Моисеев. – Режим доступу: <http://interaffairs.ru/print.php?item=8545>
4. Яковлев П. Долгий путь становления (К 25-летию первого ибероамериканского саммита) [Електронний ресурс] / П. Яковлев. – Режим доступу: http://www.perspektivy.info/oykumena/amerika/dolgij_put_stanovlenija_k_25-letiju_pervogo_iber0amerikanskogo_sammita_2016-11-14.htm?bitrix_include_areas=Y&SECTION_CODE=amerika&CODE=dolgij_put_stanovlenija_k_25-letiju_pervogo_iber0amerikanskogo_sammita_2016-11-14&clear_cache=Y
5. Яковлев П.П. Испания в мировой политике / П.П. Яковлев. – М. : ИЛА РАН, 2011. – 384 с.
6. Яковлев П. Бразилия: поступь восходящего гиганта [Електронний ресурс] / П. Яковлев. – Режим доступу: http://perspektivy.info/oykumena/amerika/brazilija_postup_voskhodashhego_giganta_2010-04-15.htm

В статті проаналізовані та розглянуті основні інтеграційні процеси, які сформувались в країнах ібероамериканського світу, що привели до створення значительного числа функціональних об'єднань і груп на основі культурної, етнічної та мовної інтеграції. Вказано, що активізація цих процесів припала на 90-і роки ХХ ст. Дані інтеграційні процеси мають на меті створення не тільки економічних, торгових та митних союзів, а й політичних, з створенням наднаціональних інститутів політичної влади.

The article analyzes the basic and integration processes, which are formed in the countries of the Ibero-American world, these processes created a large number of functional groups and associations, through the cultural, ethnic and linguistic integration. Also, these processes intensified in the 90 years of the twentieth century. This integration processes aimed to create not only economic, trade and customs union, but also political, with the creation of supranational institutions of political power.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2017

УДК 316.77:32.019.5(470+571)

Бондаренко С.В., ДонНУ імені Василя Стуса

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ТА ПРОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У СВІТІ

У статті розглянуті засади інформаційно-комунікаційної політики Російської Федерації у контексті захисту та просування національних інтересів у світі. Проведений аналіз базових документів, які визначають її принципи та характер у контексті брендингу територій. Визначені стратегічні напрямки, механізми формування і реалізації, внутрішні та зовнішні ризики. Окреслені вектори впливу на імідж, репутацію та бренди політичних територій (країн та їх об'єднань).

Події, які розгорнулись у світовому політичному просторі за останні три-чотири роки, засвідчили важливість та необхідність використання широкого спектру інформаційно-комунікаційних